

WWW.UNI-NI

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 8. У Будиму 20. Марта 1864. Год. VI.

Изясненіє Свете Литургіє.

Изъ Духовне Бесѣде извадио Н Ђ. В.

(Продуженъ).

Света Литургія разделяє се на три отделенія: на Проскомидію, Литургію Оглашенныхъ или Откриту, и Литургію Вѣрныхъ или Тайнствену.

А.

Проскомидія.

ПОНЯТІЄ О ПРОСКОМИДИИ И НѢНО ИМЕ. Проскомидія єсть део Литургіє на коме се приуготовляваю дарови, што се Богу на жртву приносе. Имеє то грчко и на нашемъ ѣзыку значи приносъ или даръ. У старо време обичай є быо да Христіяни кадъ неделомъ и праздникомъ у цркву дођу, донесу са собомъ хлѣбъ, вино, и друго што є за Божию Службу нужно. Хлѣбъ и вино ставляло се на жртвеникъ, и будући да є обично више доношено, него што є было зарадъ Службе Божіє нужно, зато су свещенослужители избирали наибольій хлѣбъ зарадъ Евхаристіє, а изъ остальхъ вадилу су честице или делове у споменъ оныхъ, кои ихъ принесоше и за кога принесоше; заостатакъ пакъ употребляванъ є за вечеру любви.

Доцнѣ є одређено за Проскомидію извѣстно число лебова, кои се Просфоре зову. Просфоре єсу лебови пшенични, квасни, округли, двосоставни, на нѣма є горе изображенъ крстъ са именоъ Исусъ Христосъ, и рѣчию коя означає Побѣду Христову. (С. ХС. НИКА.) Такову слику крста показао є Богъ Цару Константину Великоме у знакъ да ће онъ побѣдити тирана Максентія (године 312 после Христа). Петъ Просфора употреблює се за споменъ што є Исусъ Христосъ са петъ лебова нараніо 5000 людій. (Іоан. гл. 6 ст 9. 15.)

ПРИПРАВЛЯНЪ СВЕШТЕНОСЛУЖИТЕЛЯ ЗА СЛУЖЕНЪ

ЛИТУРГИЈЕ. За достойно служенъ Св. Литургије свештенослужители осимъ домаћега приправляня, кое се састои изъ уздржаваня одъ ѣла и пића, и у читаню Правила, т. е. канона и молитава предъ Св. Причешћемъ, приправляю се іошть у цркви овако: Они стану предъ царске двери, и моле небеснога Цара да ихъ очисти одъ сваке скверне, да погледа на нѣи своіомъ милошћу и да имъ опрости грѣхе; затимъ се кланяю предъ образомъ Христа Спасителя и Нѣгове Пречисте Матере и смирено цѣливаю оба та образа, па онда приклонивши главу с' снова се моле, да ихъ Богъ своіомъ свемогућомъ рукомъ подкрѣпи у служби што имъ предстои. После тога окрену се народу и поклоне се у знакъ да ишту одъ свакога опростенѣ, и просе да се сви притомни за нѣи Богу моле. Кадъ у олтарь уђу, поклоне се трипутъ предъ Св. Престоломъ, цѣлую Евангеліе као образъ Исуса Христа, и самый Престоль као сѣдалиште живого Бога и очистилиште грѣхова' цѣлога свѣта. По томъ се облаче у свештене одежде сведочећи тымъ, да кадъ красе тѣло тымъ светымъ одежама уедно и затымъ теже, да имъ се украси душа вѣромъ и добрымъ дѣлима. Напоследку умиваю руке и приступаю къ жртвенику да започну Проскомидію.

ДѢЙСТВОВАНЪ НАДЪ ПРОСФОРАМА. Проскомидія свршусе се овымъ начиномъ. Изъ прве просфоре извади свештеникъ у споменъ Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа четвероугольный део, да принесе Богу у жртву благодаренія или Евхаристіе за сва добра коя намъ онъ чини, а особито за искупленѣ рода нашегъ чрезъ сына свога Единороднога, кои се зарадъ насъ воплотію, и за наше грѣхе страдао и умро. С' тога се и назива овај део Агнець или Яганяць. Пре него што свештеникъ изъ прве просфоре извади агнеца, узме е онъ у леву руку, и копіемъ трипутъ е прекрсти говорећи ове речи: „Въ воспоминаніи Господа и Бога и Спаса Исуса Христа.“ При ваденю агнца говори свештеникъ ове рѣчи Пророка Исаіе кое се односе на страданѣ Христово: „Ижъ обча на заколеніе ведеса и жкв агнеца прамо стригуцмаго его безгласенъ, тако неотверзаетъ оустъ своихъ. Во смиреніи его сѣдъ его взатса: родъ же его кто исповѣсть, жкв вземлетса ѿ земли живот его.“ Ове последнѣ рѣчи изговоривши положи свештеникъ извађенный агнецъ на дискось тако да страна на којој е крсть дође доле, а меккана страна да дође горе, и са ове стране разрезуе га унакрсть (крестообразно) говорећи; Жретса агнецъ Божій, вземлаи грѣхи міра за мірскій животъ и Спасеніе. Затымъ окрене агнецъ с' печатомъ горе и с'

десне стране прободє га говорєћи; „Вѣдинъ ѿ воинъ копїемъ
 ребра емѣ прокоде, и акїи изидє кровъ и вода. У то време улива
 Дїаконъ у Потиръ вино и мало воде, за знакъ да є изъ прободє-
 ногъ ребра Христовогъ изишла кровъ и вода.

Ово што се надъ агнцемъ ради, представља не само стра-
 даня Христова него и рођењѣ Нѣгово одъ Прєблагословене Дѣве
 Марїє. Овакова различна значєня слажу се по томе, што се Исусъ
 Христосъ зато и явио на земљи да пострада за грѣхе людске, и
 већ само рођењѣ нѣгово было є почетакъ Нѣговога пониженя, и
 као предсказанїє Нѣгове смрти.

Изъ друге просфоре вади се триголни део у часть и упо-
 мену Прєсвете Богородице и полагає се на дискосъ с' десне стра-
 не до агнца. Изъ треће просфоре вади се деветъ честица и то
 1) у часть Крститеља Господнѣгъ Іоанна; 2) Пророка и Старо-
 завѣтнихъ Праведника; 3) Апостола; 4) Светителя; 5) Муче-
 ника; 6) Преподобныхъ; 7) Безсребреника; 8) Іоакима и Анне;
 и 9) у часть онога Светителя чїя се Литургїя свршує (т. е. Іоанна
 Злоустогъ или Василїя Великогъ.) Ове честице полагају се с'
 леве стране до агнца у три реда, а у свакомъ по три. Изъ чет-
 врте просфоре ваде се честице за живе чланове цркве, коїомъ при-
 ликомъ моли се свештеникъ за здрављѣ и спасєнїє православныхъ
 Христїяна споминући иѣке и по имену. Честице за здрављѣ полагају
 се ниже агнца у првомъ реду. Изъ пете просфоре ваде се чес-
 тице за опрощєнѣ грѣхова свїю, кои су у вѣри прєселили се са
 овога свѣта у вѣчностъ, и спомину се и имена упокоєныхъ
 Христїяна. Ове се честице полагају у другомъ реду ниже агнца.
 На овај начинъ Светый Агнецъ с' знакомъ крста Господнѣгъ
 узвишує се надъ свима честицама и представља намъ Исуса
 Христа, кой є са висине крста гледао на Пречїсту Матєрь свою и
 на любимога ученика и кой є као царъ славе и таинственна глава
 цркве свагда окруженъ воинствомъ небеснымъ и земнымъ своихъ
 вѣрныхъ. Юштъ се осимъ тога честице за здрављѣ и за упокой
 ваде изъ другихъ просфора, коє приносе вѣруюћи. И те се
 честице полагају на дискосу, а саме просфоре враћаю се онима,
 кои су ихъ принєли.

Пошто се све ово сврши свештеникъ благосїля кадїонщцу с'
 запальнымъ тамяномъ, и моли се Богу да прими милостиво благо-
 вонный кадъ и пошлѣ намъ благодать Светога Духа. Покадивши
 затымъ звѣздицу поставља є на дискосъ, и покрива покривима
 найпре дскосъ, затимъ потиръ, и напоследку обое, за знакъ да

е Исусъ Христосъ прве године живота свогъ провео у тишини и непознатъ и да е тѣло у гробу плаштаницом покривено было.

Покривене частне даре кади свештеникъ трипутъ, отдавајући имъ пристойно почитанѣ и у споменъ оныхъ дарова, коє источни мудраци принесоме новорођеноме Спасителю, и оныхъ мириса, коима е было помазано мртво тѣло Нѣгово. При томъ свештеникъ благодари и слави Бога, кои е благоизволю установити за насъ тайну Св. Евхаристіе. Нато Діаконъ позове на молитву за предложене частне дарове, а свештеникъ моли Бога Отца, да благоволити предложене даре, да ихъ прими у свой наднебесный жертвеникъ, да се као благъ и човѣколюбацъ опомене и оныхъ кои даре ове принесоме, и оныхъ за коє принесоме, и да свештенодѣйствующе учини достойнима за савршенѣ Свете Литургіе.

О ЧАСОВИМА КОИ СЕ ЧИТАЮ ПОСЛЕ ПРОСКОМИДИЈЕ.

Докле свештеникъ у жертвенику свршує Проскомидію или и после тога читаю се у пѣвницама Часови. Часови есу таково богослуженіе, коє е расположено по дневнымъ сатима, у споменъ најглавнихъ дела Спасителѣвыхъ. Има свега четири часа: Првый, Трећий, Шестый и Деветый. Сваки се починѣ с' псалмовима Давидовымъ а свршує сь молитвомъ к' Господу Исуса. Првый часъ коимъ се започинѣ данъ одређенъ е да у нѣму испросимо благословъ Божіи за сва дѣла и намѣре наше, и чїта се у ютру одма после Ютреня. Трећий часъ бива у споменъ неправеднога суда надъ Христомъ, и у споменъ силазка Св. Духа на Апостоле у данъ Петдесетнице. Шестый часъ значи ходъ Христовъ на Голготу, и распетіе Нѣгово, а у деветомъ напомнимъ се предсмртно страданѣ и сама смртъ Христова. У старо време побожни Христїани особито пустиньници, држалису ове часове на обашка. Садъ се трећий и шестый чита предъ Литургіомъ, а деветый предъ Вечернѣмъ. У дане пакъ Частнога Поста кадъ Св. Литургія на Вечерню бива, држе се сва ова три часа заедно предъ Литургіомъ. Докле се ови часови читаю, треба да Христїани побожно слушаю, да представляю себи страданія коя е Исусъ Христосъ за насъ претрпїо, да приме къ срдцу своя тешка сагрѣшенія, и да се каю по примеру благоразумнога разбойника.

Докле се часови предъ Литургіомъ читаю, дотле діаконъ по свршетку Проскомидіе кади олтаръ и храмъ Божїи а тымъ се означава таинствено изливанѣ благодати Светога Духа на Христїане кои су с' вѣромъ и любви у храмъ Божїи на Св. Литургію дошли.

(Продужићесе.)

Доситеј Обрадовић.

(Јдно животописанѣ. Стариој деци за читанѣ).

(Продуженѣ.)

ЦАРИГРАД И ВЛАШКА. „У Марту уђем у лађу за Цариград. С' мои Хиотци добијем у Цариграду стан близу цркве Софије и близу цареви дворова. Они ме проведу свуда по Цариграду, по мору и суву, али ко ће ту величину града обићи. Одем и познам се и у Патриаршини, и ту ми обећаю одма после Ускрса наћи кућа, где ћу давајући лекције у француском и талијанском љзику моћи много пијистра заслужити. Али се велике неделѣ появи опет куга. Стра и ужас увати све. Аратос ти Цариграда помислим ја, ако ме счепа куга; на част ти сви пијистри. Она нимало за шалу незна нит мари, што ја још нисам Париза ни Лондона видио. Одма скупим мой пртљиг па беж на море, било куд му драго. Прва лађа на коју наиђо иде у Галац и у нѣой само едан путник неки пољски прелат, кои у Цариграду турско роблѣ одкупљиваше. Кад овом реко, да знам латински, грчки и влашки: „о карисиме! рече ми, Бог и моје молитве су те овамо довеле!

Противан ветар задржи нас 20 дана у Дарданелама и едва 25 Априла у црно море уђосмо. Тај дан летисмо као на орлови крили; али се под вече помами ветар и море побесни; почеше нас таласи дизати у висину, реко би, одосмо живи у небо; а кад нас доле бацаше, тога опет летенија и сиясета, —шта е бездна и пропаст према овој куд ми пропадасмо! па она страшна шкрипа и крика грађе од лађе, чудо како се сва неразглави. Ко се неуме Богу молити, нека на море иде. Кадгод пођосмо у вис, а мой ти прелат чита брзо брзо, реко би е' морем се утркуе; а кад доле летисмо, онда га стаяше вика: Карисиме! одосмо, пропадасмо! Већ ми е био досадно питајући: „шта они озго говоре?“ Колика страота беше, морао сам се вики и плашњи иђговой готово смејати. Око повоћи испусти ветар; онда ти се станемо ми инатити. Викне прелат на мене: а ние ти жао, да те рибе поједу! — Ј. Шта га сам ја риба изео, ние чидо, да и оне мене едаред изеду.— Он. Али су рибе за човека, а не човек за рибе.— Ј. Ако се само овде утопимо, онда ћемо баш ми за нѣи бити. Душа моя знам да ние за нѣи, а то ми е доста; а тело та црви изели та рибе, све едно ми.— Он. Дакле ти сву ову страву за шалу држиш? Ј. Та боим се и ја, ал да ми е могућно баш ни мало небојатисе, много би паметнији био, ер ми овде стра баш ни мрве непомаже.— Он. Зар ти за смрт баш ни мало немариш?— Ј. Марим и те

како, а да зашто сам из Цариграда утеко; ал ми овде моя мария непомаже. Ко год се смрти бои живи у горем страу него зец, ер се сваки Божи дан умрети може.“

Тай дан дође лађа из мора у Дунав и у Галац. У Галацу нађе Доситея едан од први молдавски бољара и упути брату свом за учителя француског езика. Одатле оде Доситей са своим ђаком у Јаш и буде од те благородне породице красно примљѣн и плаћен. Ту добие још и синовца молдавског митрополита на лекције и цело е време проводио са митрополитом, толикога е овај обљубио. На друго пролеће оде са свои ученици у Роман: „како сам овде пролеће и лето блажено провео, ние ми могућно описати!“ —

НЕМАЧКА И ФРАНЦУСКА. У есен пођу каравлашки трговци у Липску „а я 300 дуката у цѣпу; ево дакле — помислим, оно давно желѣно време у Немачку и далѣ поћи. Молише ме, да останем у Влашкој. Не нипошто. Осладиће ми се новац, на оста ту до гроба.

При полазку наложи романски епископ Доситею, да се у Саксонии прими надзиратељства нѣгова два младића, кои тамо на науци беше. Тако се крене Доситей из Влашке, прође кроз Лвов, кроз Польску и Шлеску. У Бреслави задржи се 7 дана и отуд дође кроз Липску у Халу на оно славно свеучилиште, где предпоменуते младиће прими.

У Хали оде Доситей одма и упишесе у ђаке, те пође слушати високе науке, о чем овако вели: „Гледећи у овом стану Божествени наука, где се више од иљаде млади и старии люди уче, и сва красна и благородна душевна способности просвећую, и сравнюјући оба места и люде са красном ал под варварством стенојом Арбанаском, Србиом, Босном, Ерцеговином, често сам сузе лиюћи уздисао: Кад ће у оним красним земляма оваки училишта бити; кад ли ће се и она младеж оваким наукама напати! Гледећи какве се красне књиге овде сваки дан пишу и на свет издаю жалост ме е нападала, како е код нас!

Ту се сети Доситей још у Далмации зачете желѣ, да е крайна нужда, да се шта и за нас Србе а на простом народном езика напише и изда. У овој намери пређе на пролеће у Липску, где окром свеучилишта као и у Хали још и славенску књигопечатню нађе. Овде посећуюћи школу напише Доситей године 1785 живот и приключения, ону своју славну и пуну науке књигу. Идуће године напише Савете здравог разума, у кои-

ма повратко и напосто изложи основе наравонаучне филозофије. Тако, и у том проведе две године. Хтеде и трећу годину ту остати, али се поплаши, да ће остати без новаца, па како ће у Париз и Лондон; зато преда своје ђаке трговцима из Јаша, и нађе еднога друга Талијана, те оде с' њим у Немачку.

Путујући пређе различне државе, многе градове и многа она лепа места немачка. У дивном граду Франкфурту задржи се 4 дана прегледајући град и његову околину. Исто тако прегледа и Манхайм и дође у Страсбург. Ту опет разгледа свеучилиште, па после преко Лунвила и Нанса дође у Париз: „Париз ме е задржао три неделѣ дана, и да сам се мого поуздати у кесу остао би и 3×3 месеца, па неби ни то доста било. Триста година кад би живио имао би туда шта гледати. Пет дуката сам дао само момку, што ме е по Паризу водио. Ту се ишло сваки Божији дан од јутра до мрака. Видио сам краља и краљицу у Верзалю и видио нови Ловр, дворове француски краљѣва, кои коштују милционе, право чудо на овоме свету, па половина е тога дивног здания одређена за библиотеку и за академију високи наука,— тако најизображенији цареви сами своје дворове уступаю и посвећују наукама.

„Како ми е жао било из Париза поћи, ал што ћу! Какви би красни књига ту мого накуповати! Ту сам на књиге гледећи први пут у животу зажалио, што немам новаца!“—

(Свршиће се).

Срби у Угарској.

(За читањ старој деци.)

(Продуженј.)

СРБИ У ХРВАЦКОЈ. Као што се после битке косовске Срби из Србије у Срем и Банат, исто се тако особито после падењия Босне год. 1463 из Босне, Ерцеговине и Арбанаске изселиваше у Хрвацку под заштитиу християнски краљѣва.

Године 1469 подрше Турци први ред у Хрвацку и опљне е. После упадаше више реда пустошећи најрадше оне пределе, што данашњи вараџдински и карлштатски генералат сачињавао, тако да од оно доба и име пустиња добише.

Да се те пустињ населе одпусти их угарски краљ Матия за прибежиште народу из оне страна; а да би га што више амо

примамо даде им слободу вере и сва права, што их остали грађани имаше, и остави њихове сопствене кадетане; те тако будне онај предео за кратко време пун србски насеобина, ког неко време онде мирно од Турака и њиховог насиља осташе.

Али кад Турци после муачке битке и Угарску на све стране заплънише, онда и ове србске насеобине пропадну. Турци поново и ова селишта попале, те предео овај остане поново пустина. Но наскоро затим доселе се под цар Фердинандом I нове србске насеобине и бяху цару од велике користи. Они добише од цара те земљ под тим условљм, да док век војници буду и да цара од сви непријатеља бране, ког ови најсавестније и најверније свакад извршиваше, верније него икоји други цареви бранитељи. Одма чим амо пређоше протерају Запољина бана Кеглевића и утврде царева бана Баћана, и зато одма год. 1564 од цар Фердинанда I лепе повластице добию.

Под царем Максимилијаном дођу опет нове србске насеобине из Босне, бежећи од крвог насиља турског, да се из ове стране душманину својем згодније свете.

Под цар Рудолфом дође опет више ијада породица срског народа са својим славним војводама Вуковићем и Бејшиповићем. Тада пређе и митрополит Гаврило са 70 калуђера и сви се настане около опустошеног манастира Марче, ког још оне прве насеобине дигше, ал Турци разорише, те митрополит поново диже и обнови.

И ови Срби као и они у Деспотини воеваше славно за цара не само противу Турака, него и противу сви остали унутрашњи и спољашњи цареви непријатеља. И ови чинише у свима биевима небројна и велика јуначства, већа ваљда нег деспотовци, и задаваше непријатељима царевим још већи стра. Најславније име стекше ови горњокраишки Срби у тридесетогодишњем рату. Они год. 1626 разбише под ђенералом Валентштајном лутеранску војску код Десаве; и разбише под истим ђенералом год. 1631 код Подлвица оног силног шведског краља Густава и многе Шведе заробише. Они опет разбише Шведе год. 1632 и уватише њихове ђенерале Банера и Ерцега Бернарда живе. Исто се тако славно борише год. 1633 код Олдендорфа и код Лигница. Они код Нордлинге први у Шведе јуришише те их разбише и њиховог ђенерала Хорна жива уватише. Исто се тако славно борише код Райнфелда год. 1638, код Райхенбаха год. 1639, код Волфенбитла год. 1661,

код Гутлинга год. 1663, код Виртенберга и на више други места, и на сваком сукобу било у мањим ил већим настранима или главним биткама непрестано Шведе и оне њиове најсилније и најславније войводе узбујаше и тучоше, — и да њи небеше, ко зна како би рат онај по наше царство и римску цркву испао.

(Продужиће се.)

Искрице за воспитателѣ.

ШТЕДЉИВОСТ. Штедљивост е својство од неоцењене користи. Има л' оца ил матере, кои се непоплаше, кад своје дете у свет пуштају, а незнају, дал уме новац чувати. Шта га се слушава сваки дан догађа, да лакоум поступак с' новцем упропасти не само единце люде него читаве породице.

Срећом те имамо средство научити децу и младеж на штедљивост. Никад нећеш наћи, да и онај новце лакоумо расиплѣ, го их с' муком стиче. Ко е дакле рад да научи децу новце чувати и штедити, нека их с' малена учи своим трудом и радом новце заслужити. А дечни радови дају ти сваки час прилику, да их са којом крајцаром наградиш. Тако ће се за кратко време почети са својом штедионицом поносити, и онда ће сасвим другачије сваку и. п. књигу, икону, мапу, бритвицу, перо и другу ствар чувати, за коју су свој новац издали, кои су читаву годину прикупљајући чували.

Многи ће помислити: ал тим ће изаћи деца тврдице. О том можеш мирно спавати: Никад није тврдованѣ својство младости било.

Мале девојчице валя што раније приучавати домоводству, чуваню и неги свои млађи сестрица и браће. И за ово могу им се мале награде давати. Само валя са овим поклонима новаца пажљив бити и увек тако ствар удесити, да поклон заслуже, а никад да га без заслуге не добию.

Чим е можно валя удесити да деца све што им треба од тога свог новца себи набаве и да о свом имаю точач рачун воде. А нека се нико неплаши, да ће овим деца изаћи тврда и немилостива. Деца исто тако радо милостињѣ дају, кад знаю шта дају, као и штедљиве газде и газдарице, кои су баш у чиненю милостиня најподашни.

РЕД. Чим деца ногом пођу валя их научити да све свое ствари, сиграчке, књижице и др. сама спреме и на свое одређено место ставе. Нипошто ти за њима неспремай, ни допусти да други ко спрема, чим деца само то учинити могу. Неучи их на слуге. Али и нипошто неоппусти, да их какогод потуре ил смамуляю ил да ставе где нетреба и где њи место нис. Нетрпи нипошто на њима одчупану дугмад, одеране пантљике и др. Мале новчане каштиге најудеснија су средства противу сваког нереда. Ђдна собом стечена крајцара болђ их од зла одучи него икоје друго средство.

О ДЕЧИЈОЈ ИГРИ. За малу є децу игра у слободном воздуху єдна од највећи потреба за живот. Игра є дечиє право, и то є сваком паметном родителю тако свето, да никоме у то дирнути неда. Игра є прва школа малой деци; више науче у игри нег што ко замислити може. У игри им се развиє тело и ум већма него што у оним првим годинама детињг живота икоји учитель то учинити уме.

Најболђ су оне игре, у којима се деца непрестано мичу. Коє игре деца најрадиє имаю, ако само нису опасне, нека те и играю и нека им се нико у то непача. Само єдно изјатиє има, а то су оне игре, коє иду на добитак. Те им нипошто допуштати нетреба. Са тим играма усели се с малена у њи склоност на хазартне игре, коє сваког доцниє упропасте, а децу одма с' малена укваре, єр се науче у њима варати и лагати, а после и свако друго зло.

Најболђ су оне сиграчке, с' којима се дає највише кошта радити. Са играчкама оштре деца свою памет и вештину. Сиграчка мора дакле за то удесна бити; ако нис, оно є деца до кои час побаче, па макар она другчиє најлепша и најскупоценија била. Отуда су лопте за трчађу, а она повећа коцкаста дрвца за седеђу игру онолико деци мила.

Има их многи невештака, кои малу женску децу мучи с' плетивом, само да их научи, да на миру седе; а баш мала деца нетреба на миру да седе, ван кад се трчећи уморе. Плетиво научи свака чим за то дорасте.

Чим дорасте нека одма и мушка и женска деца уче гимнастику и нека уче играти, али на такозване дечиє балове нека их само онај води, ко є рад од њи будале да начини.

Тумаченѣ пословица.

НЕОДЛАЖИ НА СУТРА ШТО ДАНАС УЧИНИТИ ВАЛЯ.

Увек яко греши, ко свой посо на сутра одложи, а данас га свршити валя. Зашто? Ёр ко зна, оћел' сутра имати каде свршити га, оћел' до сутра и живити. Сваки дан има и свой свакидашњи посо, па одложећи данашњи посо мораш одложити и сутрашњи и прекусутрашњи и тако започетом одлагању никад края неувати. Све (валя) у свое време (да се сврши), тако пословица вели, зато свршуй данас, што є за данас наређено, єр ћеш одлагајући сам себе у невољу сломити, баш као оно ђак, кои свакидашню лекцију своју ненаучи, те после каран и срамоћен буде. Али највећма греши онај, кои неправду коју учини, па треба да є поправи, а он одлаже, или онај, кои сам на себи шта поправити има, па одлаже, држећи: има том времена. Ништа нема теже, него кад тога изненадна смрт увати, па мора на суд ићи са таким на души теретом, а могога є одавно с' душе свое свалити. Сети се дакле, па неодлажи на сутра што данас свршити валя. Има сваки дан и своју задаћу, а одлаганѣ доброга дела увек є свакога тешко закајало; чини дакле одма шта чинити имаш, време бежи, утеће ти и превараће те.

НЕПРАВО ТЕЦИВО НА ТРЕЋЕ КОЛЕНУ НЕСЛАЗИ.

Варанѣм, крађом или другим коим непоштеним начином стечено благо зовесе неправо тециво. Никад то благо недонесе благослова, него ћеш још видити, да сваки, кои се таким начином брзо обогати још брже осиромаши и пропадне, и може се слободно рећи, да є проклета свака она крајцара, која с' преваре дође, и редак варалица, крадљивица или цинцар кои новце и благо свое на свое унукѣ сведе, а ако и сведе дуго нетрає, него се још и она пословица на нѣму врши, да неправо стечен грошић право стечену форинту упронасти, т. є. уз неправо тециво пропадне и право. Пази дакле, што течеш, да поштено и право стечеш.

ПРАЗНО БУРЕ ЗВОНИ.

Ко оће да позна, єл' буре пуно или празно, он га куцне, па одма зна: што већма звони то є празниє, пуна бурад незвоне. Исто є тако са людма пуне и празне главе. Што коп човек више знања има, то є смернији и мањѣ више прави, а незналице су обичао највеће хвалциє, — праве више више нег праз-

на бурад, а кад дође да покажу шта знају, онда се посведочи пословица, да празна бурад звоне, и да е сваки хвалџия празна ђупа. Исто то посведочава и она пословица: која кокоши много какоће, мало ја носи. Обе ове пословице дају се пренети и на вредне люде. Вредан човек живи у миру и тишини, без вике и хвалџија, а најневреднији и најпразнији највећма се размеће и тура и гура, и рад би од себе Бог зна шта начинити; он е који непрестано ларма, шта е све починио, и превари с' почетка многог, док га непознају и невиде, да е шупаљ и празан као и оно буре, што звони.

Јрац и лисица.

Жедан јрац скочи у едну подублю рупу, да се онде на извору воде напије. Кад после напољ изаћи хтеде тек онда опази, колико е рупа и стрма и дубока. Сва мука да напољ изађе беше узалуд. У томе наиђе лисица, па чувши јраца како у рупи ядикуе надвирисе и рекне: Будало! да си пола памети имао као браде, неби пре у рупу силазио, док не би премислио, како ћеш и изаћи.

Жаба и миш.

Миш имаде преко воде прећи, ал неусудивши се напливати замоли жабу, да му помогне прећи. Невалијлица жаба рекне: привежи своју ногу за мою, па ћу те превести. Миш нађе подужи конач и учини; а кад напливаше стане жаба гнорати, да миша у шалу намучи. Али док се овај бранише опази их рода, те налети и увативши за конач извуче обоје на пољ, где се миш избави, а жабу рода прогута. Тако се неискреност готово увек наплати.

Жаба и рибе.

Млади жабац кои тек од неколико дана грло стекао беше стане се из петини жила дерати. Мимо нџга пролазаху силне рибе ћутом ни гласка од себе недајући. Жабац се стане ругати рибама и њиновом ћутаню, на кое ће му едина штука рећи: право би имао, кад би сваки глас и вредан био да се чуе, али тако није; смерно е ћутанџ свакад болџ нег празно блебетанџ, и многи би, да зна како е празно брбљанџ досадно и несносно вољно ћутати нег брбљати.

Школске вести.

ОТЛИЧИЕ. Њг. Величество изволило є нашега заслужнога и обште уваженог професора на загребачкој гимназији Ј. Веко слава Бабукића у признањ њгови у струци школској славно познати заслуга орденом Франц Јосифа отликовати.—

ШКОЛСКИ ИЗПИТИ. Полгодишњи изпит на главној школи у Ђакову држани су последњи неделя прошлог месеца. Први дан био є изпит у девојачкој школи из науке вере, библички приповѣдака, историје црквене и св. евангелија, а други дан из остали наука. На свима изпитима председавао є високоуважени бискуп сам собом, и том є приликом на 60 најприлежније деце лепим школским књигама обдарио. Сва поглаварства духовна и мирска била су при тој свечаности у пуном броју заступљена, а исто тако а било и за душевни напредак своје деце заузети родитеља много ту. У знак свога особитог задовољства са напредком школе изволило є преузвишени г. бискуп све учительѣ после свршени изпита к' себи на част позвати.—

МИЛОСРДНИ ДАРИ. Г. Г. официри, чиновници и грађани у Г о с п и њ у договорилису се и скупили су пред Божић преко 100 фт. те их поклонили сиротом школској деци на својој реалној и главној нормалној школи. Велика им хвала на томе лепом дару, а већа слава на томе заузимању око напредка школе; камо та срећа, да се тако свуда чини!—

ЕКОНОМСКА НАУКА У ПРЕПАРАНДИИ. На шлезком земалском сабору закључено є, да се у њинове препарандије у Тропави и Тешину заведе економска наука и да се даде награда 50 дуката, ко напише економску читавку за народну школу.—

ПРАКТИЧАН КУРС О НЕГИ ВОЊА. Земалски сабор у дојној Аустрији наредно є, да се на Клостернайбуршкој виноделској школи држи кратак практичан курс о неги воњака за учительѣ, и установио є на то име 10 штпендија по 40 фт. за одлакашањ трошкова учительима кои на курс дођу. По плану коег є директор виноделске школе начинио даваће се тај курс сваке године и трајаће 14 дана. Сви кои су ради били штпендије добити ималису се до 15 Марта пријавити. Курс тај држаће се ове год. од 5 до 19 Априла.—

НАГРАДА УЧИТЕЉИМА. Генерално економско друштво у Бечу издало є прошле године награде за негу воњака, где су и неки учительи добили, и то двојица по 50 фт. четворица по 40 фт. петорица по 30 фт. и четворица по 20 фт. кое што су дивљаке засађивали и њи облагороджавали, кое што су науку ову са особитом ревношћу деци предавали.—

ГИМНАСТИКА У НАРОДНОЈ ШКОЛИ. У дојно аустриском земалском сабору поведено є питањ о томе, да се заведе гимнастика као облигатаан предмет за све народне школе, и предато є петорици чланова, да о томе свој извештај и предлоге поднесу, на надатисе є, да ће до скоро налог министеријали изаћи, и ова по телесно изображенѣ деце врло важна наука у све школе завести.—

ШКОЛСКИ УСТАВ. Међу земљама кое се своим школским уставом поносити могу стој велико войводство Олденбург на једном од први места,

Ту има свака обштина свой школски одбор, у којем и по едан учитељ ког остали изберу своју столицу има и глас. Исто тако има и у диштриктском и у земаљском школском одбору по едан од учитеља ког остали изберу своју столицу и глас. Ту има наређено за учитељ стаљно повишавањ пла-те по годинама службе. Ту неможе учитељ са службе сметнут бити без суда у ком и учитељи суде. Ту добију учитељи после 40 а по нужди и после 30 година службе целу плату за пензију, а њиове удовице и сироте имаю исте оне помоћи од државе као и остали државни чиновници.—

ЗЕМЉДЕЛСКА НЕДЕЉНА ШКОЛА. У Сигмаринги изашла е прошле године краљвска заповест о прекој нужди земљделске недељне школе као најважниег средства, да се подигне благостанѣ па тим и изобрааженѣ народа, и одма су у свима обштинама установљѣне ове школе, које данас на велику ползу народа раде; уедно су позвати сви чиновници, обштински начелници, свештеници и учитељи, да све можно употребе, па да и старие люде на ове лекције приволеваю.—

ЖЕНСКА ПРЕПАРАНДИЈА. У войвођству Готи наредила е државна влада, да се отвори женска препарандија, где ће се женске за учительство изобраажавати. Наређен е курс од две године; на свршетку течаја има се строг изпит одржати, где ће она, која га добро издржи сведочбу добити, да е способна за учительку, па да се тим може на упразниѣно учительско место за учительку тражити.—

ЕКОНОМСКИ КУРС ЗА УЧИТЕЉ. На виртембержкој великој економској школи у Хохенхайму дае се од неколико година сваке године мали месечни практични курс за учитељ. Ове године било е 22 учитеља на њму. Ту се сваки дан од 8 до 12 сати дае наука о познавању земљ, о ђубрету и ђубрени, наређивању поля, реду сејања, о земљделским оправама, о скотоводству, виноделству, воћарству, свилоделству, челарству и др. а по подне обилазе поля, вртове и др. разгледаю оправе, стоку и природословне збирке.—

ЧЕЛАРСКО ДРУШТВО. У великом войвођству хесенском склопило се друштво челара и издае сад челарски лист, ког сваки члан (има их на 800) *gratis* добива. Сваки члан прилаже годишињ само по 30 новчића. Почем е нега челе врло леп извор прихода, то су готово сви свештеници и учитељи у то друштво ступили и пример осталом свету даю.—

ПЕНЗИОНАЛНИ ФОНДОВИ. У Хехинги и Сигмаринги завелису учитељи фонд за се и за свое удовице и сироте, у кој сваки чим учитељ постане 10 процената од свое едногодне плате едарад за свагда удожи, а после сваке године само по 2 фт. додае. Тај фонд, кој е од скора постао има данас 24000 фт. капитала и дае удовицама по 70 фт. на годињу помоћи.

Окром овог завелису фонд на помоћ болесни учитеља и имаю на 12000 фт. скупљѣна капитала.

У Триеру има фонд за учительске удовице и сироте на 900,000 фт. капитала.

Виртембержки пензионални учительски фонд има 1,068,000 фт. а фонд за њиове удовице има 364,000 фт. капитала.—

ПРИЛОЗИ УЧИТЕЉИМА НА СКУПОЋУ. Финанциски одбор вароши Беча у договору са школским одбором наредио је, да се учитељима наредне школе у Бечу и ове као и ланске године на данашњу скупоћу даде у помоћ прилог и одредио је у то име 37000 фт.—

ПОКЛОНИ УЧИТЕЉИМА. Обштина Хамбор у Прајској наредила је свом старцу учитељу на дан славе њгове 40 година службе, да одсад целу плату своју у покоју без икоје више службе вуче док год је жив.

Обштина Метинг у Прајској поклонила је свом учитељу на дан славе њгове 25 година службе окром други ситнији поклона једну државну задужницу у вредности од 600 талира.— Све ово, ако је и далеко од нас вредно је да се овака дела свуд хвале и разносе.—

ЕВРЕЈСКИ ШКОЛСКИ ОДБОР. Код кр. намесничества у Будиму позвани су 10 повереника еврейског народа из Угарске, да се светују о преустројној својих школа. Међу одборницима има 3 рабина 1 лекар и 6 трговаца. Они су ово дана своје седнице започели и светују се, да од камата оног 1½ милиона форинти, што је прошли година на цел култуса покупљиво заведу једну богословску школу у Пешти и окром оне у Пешти још једну препарандију у Темишвару; да ли ће се световати, како ће своје диштриктуалне школске дирекције наредити и школе преустројити.

Попунљива учитељска места.

У Будимској дијецези:

У БУДИМУ: наименован за привременог учитеља Константин Николић. Изучио је богословију, препарандију итд. Тражили се још: Ваја Урсин и Младен Ђурић.

Наређено од кр. Намест. бр. 20264 о. г. да се месеца Јулија поново стечај разпише.—

У темишварској дијецези:

БОЧАР. Наименован Илија Алексић; изучио је основне школе и препарандију. Положио је практични учитељски испит. Тражио се још и Јосиф Шевич.

Одобрено од кр. Намесничества бр. 90659 ех 1863 без приметбе.—

ЂИР. Наименован Симеон Савић; изучио је препарандију; био је учитељ у Гају, Динашу и Гаду 15 год. Није се тражио више нико.

Одобрено од краљ. Намест. бр. 80321 ех 1863 без приметбе.—

КУМАНИ. Наименован Петар Фогараш; изучио је две реалне класе и препарандију; проглашен, да је способан за учитеља на основној школи. Тражили се: Сава Райковић, Милан Поповић, Паво Дамяновић (који је међутим за Сентомашког учитеља наименован) Јован Бакић, Стеван Карановић, Милош Јоановић и Јосиф Шевич.

Одобрено од краљ. Намест. бр. 90656 ех 1863, али уједно примећено, да се требало између ови 9 просителја пре сви остали на Јована Бакића и Саву Райковића као најбољих обазрети, ма да их обштина није предложила.—

СИРИГ. Наименован Велко Поповић; изучио е 4 гимнас. класе и препарандију, проглашен да е способен за учителя основне и нижи класе главне школе са препоруком. Ние се више нико тражио.

Одобрено од краљ. Намест. бр. 86842 ex 1863 без приметбе.—

ФЕНЛАК помешана србско романска школа. Наименован Ђета Вуја; изучио е главну нормал. школу и препарандију у Араду; способен за учителя основне школе. Тражило их се још петорица, али ние ни едан и србски знао.

Одобрено од краљ. Намест. бр. 1699 ex 1864 без приметбе.—

ЧОКА. Наименован Сава Петровић; изучио е основну школу и препарандију год. 1843. положио е практични учительски изпит год 1859. способен за учителя основне школе. Ние се тражио више нико.

Одобрено од краљ. Намест. бр. 99125 ex 1863, али накнадно, пошто е сведочбу о учительском испиту накнадно поднео.—

СОКА. Наименован Јован Јоцковић. Изучио е основну школу и препарандију год. 1841. Ние се тражио више нико.

Од краљ. Намест. бр. 82971 ex 1863 потврђен само за суплента и наређено, да с' концем школске гдине 1864 учительски изпит у Сомбору положи, другиче да се конкурс поново разише.

Накнадно е доказао, да е учительски изпит положио, и тим овај услов престае.—

ЧАКОВО. Наименован Светозар Миладиновић; изучио е 6 гимнас. класа и препарандију. Способан за учителя на основној школи. Тражили се Дмитар Бакић и Ђорђе Богосав.

Одобрено од краљ. Намест. бр. 13338 ex 1864 без приметбе.—

НОВИ СЕНТИВАН. Наименован Сава Райковић; изучио е 4 гимнас. класе и препарандију. Способан за учителя основне школе са препоруком. Ние се тражио више нико.

Одобрено од краљ. Намест. бр. 11636 ex 1864 без приметбе.—

САРАВОЛА. Наименован Владимир Вуић; изучио е нормал. школу и препарандију у Араду. Тражили се Ђорђе Богосав и Никола Аћимовић.

Остављен од краљ. Намест, бр. 72083 ex 1864 само као суплент, ер ние србску препарандију изучио, и наређен да на крају школске год. 1864 учительски изпит у Сомбору положи, другиче да се конкурс поново изпише.

Нови прилози на фонд школског листа.

Ј. Дмитар Косић учитель муачки 2 фт.

Правосл. община медицинска 2 фт.

Ј. Паво Максимовић учитель венески 1 фт.

Лист овај излази месечно триред: сваког 10, 20 и последнићг.

Цена е на целу год 4 фт. на по год 2 фт.